

การศึกษาคำเรียกญาติภาษาไทใหญ่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่
A Study of Kinship Terms in Tai Yai Language at Wat Papao Community
Chiangmai Province

วียะดา มีศรี¹ | Wiyada Meesri¹

บทคัดย่อ

การศึกษาคำเรียกญาติของชาวไทใหญ่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์คำเรียกญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาให้เห็นจากคำเรียกญาติในภาษาไทใหญ่ว่ามีลักษณะอย่างไร ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวไทใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาพบว่าคำเรียกญาติในภาษาไทใหญ่ชุมชนวัดป่าเป้าสามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 ประเภทคือ คำเรียกญาติพื้นฐานพบทั้งสิ้น 20 คำ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นมิติแห่งความแตกต่างได้ 5 มิติ คือ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อ/แม่ และคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน ซึ่งในภาษาไทใหญ่สามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 ประเภทคือ คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากการแต่งงานซึ่งพบทั้งสิ้น 32 คำ และสามารถจำแนกออกเป็นมิติแห่งความแตกต่างได้ 6 มิติ คือ รุ่นอายุ เพศ สายเลือด อายุ ฝ่ายพ่อ/แม่ และเพศของผู้พูด นอกจากนี้ยังพบคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรม พบทั้งสิ้น 3 คำ และจำแนกออกเป็นมิติได้ทั้งสิ้น 3 มิติคือ รุ่นอายุ เพศ และประเพณี ซึ่งพบว่าคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำเรียกญาติในภาษาไทยมาตรฐาน และจากการตีความระบบคำเรียกญาติกับลักษณะทางวัฒนธรรมพบว่า คำเรียกญาติในภาษาไทใหญ่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสและความแตกต่างทางอายุ การไม่เน้นฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่ และการให้ความสำคัญกับประเพณีการบวชและความเชื่อทางพุทธศาสนา

คำสำคัญ : คำเรียกญาติ, ภาษาไทใหญ่, วรรรศาสตร์ชาติพันธุ์

¹ อาจารย์/ สาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ /มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย / wida2222@hotmail.com

Abstract

The purpose of this study is to analyze the kinship terms and their culture. Data was collected from Tai Yai speakers aged 40 years and over at Wat Pa Pao community, Chiang Mai. The results show that kinship terms can be divided into 2 types: basic kinship terms and adaptive kinship terms, which similarity to Kinship terms in standard Thai. The 20 basic kinship terms differ in 5 dimensions: Generation, Linearity, Age, Sex and Parental Link. The 32 adaptive kinship terms differ in 6 dimensions: Generation, Sex, Linearity, Age, Parental Link and speaker's sex. In addition, there were 3 words in adaptive kinship terms based on the culture in 3 dimensions: Generation, Sex and Tradition. As regard culture of kinship terms, the speakers are focusing on seniority and differentiation between age, parental link side and ordination traditions and Buddhist beliefs.

Keywords : Kinship Terms, Tai Yai language, Ethnosemantics

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อสาร ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการบันทึกถ่ายทอดวัฒนธรรมทุกด้าน ดังนั้นภาษาจึงเป็นเครื่องสะท้อนวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้ภาษาจะทำให้เราเห็นความคิดความเชื่อที่หลากหลายของผู้พูดในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ระบบเครือญาติจัดเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในสังคมมนุษย์ที่มีความสำคัญ เนื่องจากระบบเครือญาติมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นการรวมกลุ่มทางสังคมที่พื้นฐานที่สุดของมนุษย์ โดยทั่วไปมักเข้าใจว่าระบบเครือญาติเป็นแบบเดียวกันในทุกชาติทุกภาษา แตกต่างกันเฉพาะคำที่ใช้เรียกญาติแต่ละคำเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วระบบเครือญาติมีความแตกต่างกันไปเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม (จรัลวิไล จรูญโรจน์, มล., 2543)

ในสังคมวัฒนธรรมแทบทุกแห่งทั่วโลก ระบบเครือญาติมีบทบาทสำคัญในการควบคุมกฎเกณฑ์ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสิทธิใช้สอยและการแบ่งปันทรัพยากร การจัดตั้งกลุ่มไปจนถึงเรื่องของการแต่งงาน สร้างครอบครัว นอกจากนั้นระบบเครือญาติยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมกฎเกณฑ์ทางสังคมที่สำคัญอีกอย่างน้อย 2 ประการ คือ กฎเกณฑ์ว่าด้วยที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงาน (Rules of marital residence) และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบสายเลือดหรือการนับญาติ (Rules of descent) กฎเกณฑ์ทั้งสองประการเป็นพื้นฐานสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถแสดงออกมาให้เห็นได้จากการใช้คำเรียกญาติที่ปรากฏในแต่ละกลุ่มสังคมนั้น ๆ

การศึกษาคำเรียกญาติจึงเปรียบเสมือนการทำให้เราสามารถทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ที่พูดภาษานั้นๆได้อีกด้วย

การศึกษาคำเรียกญาติในแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถทำให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์โดยผ่านทางการศึกษาภาษา เป็นการพยายามหาแนวทางที่จะเข้าถึงความนึกคิดและโลกทัศน์ของชนชาติต่าง ๆ จากมุมมองของผู้พูดเหล่านั้น การศึกษาดังกล่าวกระทำได้โดยการศึกษาภาษาและการศึกษาคำศัพท์ของชนชาตินั้น ๆ โดยวิเคราะห์ความหมายในภาษา ทำให้สามารถเข้าใจระบบคิดหรือปรีชาของชนในวัฒนธรรมนั้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538) และนำเอาการมองโลกของเขามาตีแผ่ให้เห็นได้อย่างเป็นระบบระเบียบ และพิสูจน์ได้เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์

ชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของชาติพันธุ์ไต เป็นชนชาติเก่าแก่มีถิ่นฐานอยู่ในรัฐฉาน ซึ่งชาวไทยใหญ่มีประเพณีและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับของคนไทยในประเทศไทย มีระบบเครือญาติ ระบบครอบครัวเป็นแบบครอบครัวใหญ่ที่ พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ผู้เฒ่าผู้แก่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน การสั่งสอนก็จะสั่งสอนกันภายในครอบครัวทักษะต่างๆ จะมาจากครอบครัว และทุกครอบครัวจะสอนให้ลูกหลานเป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม(สุทัศน์ กันทะมา, 2542) ซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวขยายเน้นระบบแบบความสัมพันธ์แบบกลุ่มเครือญาติ

ชาวไทยใหญ่ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งซึ่งมีการอพยพย้ายถิ่นจากรัฐฉานประเทศพม่าเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่ การขาดแคลนที่ดินทำกิน ที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องเผชิญกับการถูกบีบคั้นจากทหารพม่าทำให้ชาวไทยใหญ่ตัดสินใจย้ายถิ่นอพยพเข้ามายังเมืองเชียงใหม่ (ปณิธิ อมาตยกุล, 2547) ซึ่งหลังจากได้มีการย้ายถิ่นฐานเข้ามา ชาวไทยใหญ่ก็ยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่เอาไว้ได้ จนในปัจจุบันชุมชนวัดป่าเป้าได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้กับลูกหลานเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไม่ให้เกิดการสูญหาย

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “คำเรียกญาติ” (Kinships terms) ในภาษาไทยใหญ่ ซึ่งเป็นการศึกษาตัวภาษาตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์โดยเน้นศึกษาวงคำศัพท์ที่เกี่ยวกับคำเรียกญาติที่สามารถสะท้อนความนึกคิดของคนในวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ เพื่อใช้คำเรียกญาตินี้สะท้อนให้เห็นระบบคิดที่เป็นนามธรรมในเรื่องระบบเครือญาติ และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอยู่ร่วมกันในสังคมตามวัฒนธรรมของตนที่ดำรงอยู่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คำเรียกญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาให้เห็นจากคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ในครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาเฉพาะคำเรียกญาติของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบปิตินของผู้อพยพชาวไทยใหญ่
2. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบเครือญาติและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมของชาวไทยใหญ่

วิธีการดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. การเก็บข้อมูล

1.1 การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกเก็บข้อมูลในพื้นที่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น

1.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา ในการคัดเลือกผู้บอกภาษาเพื่อเป็นตัวแทนผู้บอกภาษาในภาษาไทยใหญ่ ผู้ศึกษามีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

1.2.1. เป็นเพศชายหรือหญิง มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป เนื่องจากผู้ที่มีอายุในช่วงอายุที่เหมาะสม และคนในช่วงอายุนี้นี้จะเป็นผู้ที่รักษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ได้ดีที่สุด

1.2.2. เป็นผู้พูดภาษาไทยใหญ่เป็นภาษาหลัก

1.3 เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์คำเรียกญาติ ประกอบด้วยข้อมูลของผู้บอกภาษาและบัญชีคำเรียกญาติ พร้อมทั้งแผนผังเครือญาติและคำถามเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น หลังการแต่งงานผู้หญิงต้องไปอยู่บ้านผู้ชายใช่หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งตลอดการสัมภาษณ์จะทำการจดบันทึกคำตอบของผู้บอกภาษาเป็นสัทอักษร พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลที่ได้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง เพื่อสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จดบันทึกอีกครั้ง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533) ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้คือ

2.1. ศึกษาการปรากฏคำเรียกญาติพื้นฐานและไม่พื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง

2.2. ศึกษาชนิดของญาติและบุคคลที่หมายถึงของคำเรียกญาติแต่ละคำที่ได้จากการเก็บข้อมูล

2.3. หลังจากที่ได้ศึกษาความหมายของแต่ละคำแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมากำหนดหามิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติมาซึ่งมิติแห่งความแตกต่างเป็นองค์ประกอบทางความหมายที่ทำให้คำศัพท์คำหนึ่งต่างจากคำอื่น เช่น “รุ่นอายุ” ทำให้พ้องกับลูกต่างกัน “สายเลือด” แยกพ่อให้ต่างจากลุง “อายุ” แยกให้พี่ต่างจากน้อง “เพศ” จำแนกให้พ่อต่างจากแม่ เป็นต้น

2.4. เมื่อได้มิติแห่งความแตกต่างหรืออรรถลักษณะหลักแล้วผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาระบุเป็นอรรถลักษณะย่อย ซึ่งจะใช้เป็นองค์ประกอบของความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำต่อไป เช่น “มิติรุ่นอายุ” มีอรรถลักษณะย่อยเป็น “รุ่น 0” หมายถึงรุ่นตัวเอง, “รุ่น +1” หมายถึงสูงกว่าตัวเอง 1 รุ่น เช่น พ่อ และ แม่ “มิติทางสายเลือด” ซึ่งมีอรรถลักษณะย่อยเป็น สายตรงหมายถึงความสัมพันธ์ของผู้ที่สืบสายโดยตรง เช่น พ่อ กับ ลูก อรรถลักษณะย่อยสายข้างหมายถึงการมีบิดามารดาาร่วมกัน เช่น พี่ กับน้อง เป็นต้น

2.5 วิเคราะห์การปรากฏของการนำคำเรียกญาติไปใช้เรียกขานในหมู่ญาติและบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ

2.6 วิเคราะห์ลักษณะสำคัญทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นจากระบบคำเรียกญาติ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกญาติที่ผ่านมา คำเรียกญาติในภาษาต่าง ๆ มักแบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือคำเรียกเครือญาติที่มีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิตและคำเรียกเครือญาติที่มีความเกี่ยวพันกันจากการแต่งงาน ซึ่งในที่นี้จะขอเรียกว่าคำเรียกญาติในทั้งสองลักษณะว่าคำเรียกญาติพื้นฐานและคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน ซึ่งอังกาบ ผลากรกุล (Palakornkul, 1972) ได้อธิบายไว้ดังนี้คือ

คำเรียกญาติพื้นฐาน หมายถึง คำที่มีลักษณะไม่ใช่คำผสมหรือวลีมักเป็น 1 หน่วยคำเช่น พ่อ แม่ น้องฯ ดังนั้นคำว่าพี่ชาย พี่สาว น้องชาย น้องสาว จึงไม่ถือเป็นคำเรียกญาติพื้นฐาน นอกจากนั้นคำเรียกญาติพื้นฐานจะต้องไม่ใช่คำที่แสดงความสัมพันธ์โดยการแต่งงาน จะต้องเป็นคำที่แสดงความสัมพันธ์ทางสายเลือดเท่านั้น ดังนั้น คำว่า สามี ภรรยา น้องเขย พี่สะใภ้ฯ จึงไม่จัดว่าเป็นกลุ่มคำเรียกญาติพื้นฐาน

คำเรียกญาติไม่พื้นฐานหมายถึงคำเรียกญาติที่แสดงความสัมพันธ์โดยการแต่งงานเท่านั้น ไม่เป็นคำที่แสดงความสัมพันธ์ทางสายเลือดเช่นคำว่า พี่เขย พี่สะใภ้ น้องเขย และน้องสะใภ้ เป็นต้น

การศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งจากข้อมูลที่ได้เมื่อผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลและศึกษาความหมายแก่นของคำเรียกญาติทั้งระบบเพื่อวิเคราะห์หาความแตกต่างของแต่ละคำ ทำให้สามารถวิเคราะห์ออกมาได้เป็นมิติแห่งความแตกต่าง (dimensions of contrast) ซึ่งมิตินี้จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงระบบคิดและการมองโลกของผู้พูดภาษานั้น (จรัญวิไล จรูญโรจน์,มล., 2543) ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างทางเพศเป็นความแตกต่างที่จำแนก “พ่อ” ออกจาก “แม่”, ความแตกต่างทางฝ่ายพ่อ/แม่ เป็นความแตกต่างที่จำแนก “ตา” ออกจาก “ปู่”, ความแตกต่างทางอายุ เป็นความแตกต่างที่จำแนก “น้อง” ออกจาก “พี่” เป็นต้น ซึ่งมิติแห่งความแตกต่างที่จำแนกคำเรียกญาติแต่ละคำในภาษาออกจากกันนี้เองในแต่ละภาษาอาจจะมีอยู่ไม่เท่ากันต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม จากข้อมูลการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่พบว่าในภาษาไทยใหญ่มีคำเรียกญาติพื้นฐานทั้งสิ้น 20 คำ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นมิติแห่งความแตกต่างได้ 5 มิติ คือ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อ/แม่ ส่วนคำเรียกญาติไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่สามารถจำแนกได้ออกเป็น 2 ประเภทคือ คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากการแต่งงานซึ่งพบทั้งสิ้น 32 คำ และสามารถจำแนกออกเป็นมิติแห่งความแตกต่างได้ 6 มิติ

คือ ร่นอายุ เพศ สายเลือด อายุ ฝ่ายพ่อ/แม่ และเพศของผู้พูด นอกจากนี้ยังพบคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรมพบทั้งสิ้น 3 คำ และจำแนกออกเป็นมิติได้ทั้งสิ้น 3 มิติคือ ร่นอายุ เพศ และประเพณี

ในการวิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกญาตินี้ เมื่อได้มิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติแล้ว ผู้ศึกษาได้ระบุอรรถลักษณะให้กับมิติเหล่านั้น โดยกระทำในรูปของทวิลักษณ์คือ มีค่าเป็น + หรือ - ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดอรรถลักษณะของคำเรียกญาติในการศึกษาโดยนำมิติที่พบมาแจกแจงดังรายละเอียดดังนี้

1. ร่นอายุ ระบุนอรรถลักษณะได้เป็น ร่น 0 หมายถึง ร่นของตัวเอง

ร่น +1 หมายถึง ร่นอายุสูงกว่าตัวเอง 1 ร่น

ร่น +2 หมายถึง ร่นอายุสูงกว่าตัวเอง 2 ร่น

ร่น +3 หมายถึง ร่นอายุสูงกว่าตัวเอง 3 ร่น

ร่น -1 หมายถึง ร่นอายุต่ำกว่าตัวเอง 1 ร่น

ร่น -2 หมายถึง ร่นอายุต่ำกว่าตัวเอง 2 ร่น

ร่น -3 หมายถึง ร่นอายุต่ำกว่าตัวเอง 3 ร่น

2. เพศ ระบุนอรรถลักษณะได้เป็น +ชาย หมายถึง เพศชาย และ -ชาย หมายถึง เพศหญิง

3. สายเลือด ระบุนอรรถลักษณะได้เป็น +สายตรง หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสายเลือด ผู้สืบเชื้อสายโดยตรงหรือมีบรรพบุรุษร่วมกัน เช่น ปู่กับพ่อ เป็นต้น และ -สายตรง หมายถึง สายข้างหรือการมีบิดามารดาร่วมกันเช่นพี่กับน้อง เป็นต้น

4. อายุ ระบุนอรรถลักษณะได้เป็น +อายุ หมายถึง อายุมากกว่า -อายุหมายถึงอายุน้อยกว่า ทั้งนี้อายุในที่นี้เป็นอายุที่นับเปรียบเทียบกัน เช่น ญาติคนหนึ่งจะนำตัวเองไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่ง และหากอายุมากกว่าก็จะใช้เป็น +อายุ เป็นต้น

5. ฝ่ายพ่อ/แม่ ระบุนอรรถลักษณะเป็น +ฝ่ายพ่อ หมายถึง ข้าง พ่อ ส่วนหรือฝ่ายพ่อเช่น อา และฝ่ายพ่อ หมายถึงข้าง พ่อ ส่วนหรือฝ่ายแม่ เช่น น้า

6. เพศของผู้พูด ระบุนอรรถลักษณะเป็น +ผู้พูดชาย หมายถึงเพศของผู้พูดเป็นเพศชาย และ - ผู้พูดชาย หมายถึงเพศของผู้พูดเป็นเพศหญิง

7. ประเพณี ระบุนอรรถลักษณะเป็น +ประเพณี หมายถึงมีความสัมพันธ์กันแบบเป็นผู้เกี่ยวข้องกันตามประเพณีการบวช และ -ประเพณี หมายถึง มีความเกี่ยวพันกันทางสายเลือดหรือการแต่งงาน

ในการนำเสนอคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นผู้ศึกษาจะนำเสนอคำเรียกญาติและอรรถลักษณะที่ใช้แสดงความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำที่ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความหมายดังกล่าวในรูปของตารางหลายมิติ โดยจะแยกอธิบายออกเป็นส่วนคำเรียกญาติพื้นฐานและคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน ซึ่งในการอ่านตารางแสดงความหมายจะยึดตัวเองเป็นหลักในการอ่าน เช่น “พ่อ” หมายถึงบุคคลที่อยู่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 1 ร่น เป็นเพศชาย สายตรงของตัวเอง “ยาย” หมายถึงบุคคลที่อยู่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 2 ร่น สายตรงของตัวเอง ฝ่ายแม่ เป็นต้น ลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่สามารถแจกแจงในลักษณะของตารางแสดงความหมายได้ดังนี้

1. คำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่

คำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ในการศึกษาคำนี้พบทั้งสิ้น 20 คำ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบของความหมายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความหมายของคำเรียกญาติพื้นฐานของชาวไทใหญ่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

รุ่นอายุ	ฝ่าย (พ่อ/แม่)	อายุ	สายเลือด			
			+สายตรง		-สายตรง	
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
+3			หม่อน (mɔ:n ²)			
+2	+พ่อ		คิง (khiŋ ³), ปู่ (pu: ²),	อ็อก (ʔɔk ²), นาย (na:j ³)	คิง (khiŋ ³), ปู่ (pu: ²)	อ็อก (ʔɔk ²), นาย (na:j ³)
	-พ่อ		ปู่ (pu: ²)	นาย (na:j ³)	ปู่ (pu: ²),	นาย (na:j ³),
+1	+พ่อ	+อายุ	ปอ (pɔ: ³), อู่ (ʔu: ²)	แม่ (me ²)	ลุง (luŋ ³)	ป้า (pa: ²)
		-อายุ			อ้า (ʔa: ¹), อ้าว (ʔa:w ¹)	อ้า (ʔa: ¹)
	-พ่อ	+อายุ			ลุง (luŋ ³)	ป้า (pa: ²)
		-อายุ			น้า (na: ¹)	

ตารางที่ 1 แสดงความหมายของคำเรียกญาติพื้นฐานของชาวไทใหญ่ ชุมชนวัดป่าเป้า จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ) ดังนี้

รุ่นอายุ	ฝ่าย (พ่อ/แม่)	อายุ	สายเลือด			
			+สายตรง		-สายตรง	
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย
0		+อายุ	ตัวเรา		ปี (pi ²)	
		-อายุ			น้อง (nɔŋ ²)	
-1			ลูก (lu:k ²)		หลาน (la:n ¹)	
-2			หลาน (la:n ¹)			
-3			เหลน (le:n ¹), หลิน (lin ¹)			

จากตารางการศึกษาคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้สรุปลักษณะของคำเรียกญาติโดยใช้มิติของรุ่นอายุเป็นหลัก และใช้มิติอื่นๆมาอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากขึ้น คำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่เมื่ออธิบายตามรุ่นอายุอาจสรุปได้ดังนี้

1.1 รุ่นอายุ +3 การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้นี้ไม่มีความแตกต่างกันในมิติอื่นใดเลย โดยการใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้นี้ทั้งมิติด้านสายเลือด ทั้งสายตรงและสายข้าง เพศชายและเพศหญิงต่างใช้คำเรียกญาติพื้นฐานคำเดียวกันคือ หม่อน (mɔ:n²)

1.2 รุ่นอายุ +2 การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้พบว่ามิติที่เข้ามามีบทบาทในการใช้คำเรียกญาติ คือ ฝ่ายพ่อ/แม่ และเพศ ซึ่งจะมีการแยกการใช้คำเรียกญาติให้เห็นอย่างชัดเจน ในขณะที่เมื่อดูจากมิติทางสายเลือดปรากฏว่าทั้งสายตรงและสายข้างกลับพบว่ามีการใช้คำเรียกญาติไม่ต่างกัน ทั้งนี้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้ในมิติของ ฝ่ายพ่อ/แม่ ในปัจจุบันกลับพบว่ามีการใช้คำเรียกญาติในฝ่ายแม่มาแทนที่การใช้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อ กล่าวคือ มีการใช้คำว่า ปู่ (pu:²) มาแทนที่คำว่า คิง (khing³) และใช้คำว่า นาย (na:³) มาแทนที่คำว่า อ๋อก (ɔ:k²) นั่นเองซึ่งทำให้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อสามารถใช้ได้ทั้งคำเรียกญาติแบบเดิมและสามารถให้ได้ทั้งคำเรียกญาติของฝ่ายแม่

1.3 รุ่นอายุ +1 การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้พบว่ามิติที่เกี่ยวข้องครบทั้ง 5 มิติ คือ รุ่นอายุ สายเลือด เพศ อายุ และฝ่ายพ่อ/แม่ ซึ่งเป็นรุ่นอายุที่มีการปรากฏของคำเรียกญาติที่หลากหลายมากที่สุดโดยพบว่าในส่วนของสายตรงจะมีความหลากหลายน้อยกว่าสายข้าง ซึ่งจะมีมิติที่สำคัญในการแยกคำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้ให้ต่างกันคือ อายุ เช่น มีการใช้คำว่า ลุง (luŋ³) และ ป้า (pa:²) แทนญาติสายข้างรุ่นอายุ +1 ที่มีอายุมากกว่าพ่อหรือแม่ให้ต่างจาก อา (ɔa:¹), อ้าว (ɔa:w¹) ซึ่งเป็นสายข้างรุ่นอายุ +1 ที่มีอายุน้อยกว่าพ่อและฝ่ายพ่อ/แม่ ที่แยกความแตกต่างระหว่างญาติสายข้างรุ่นอายุ +1 ที่มีอายุน้อยกว่าพ่อ/แม่ โดยแยก อา (ɔa:¹), อ้าว (ɔa:w¹) ซึ่งเป็นญาติฝ่ายพ่อออกจาก น้า (na:¹) ซึ่งเป็นญาติฝ่ายแม่ เป็นต้น แต่สิ่งที่น่าสังเกตในรุ่นอายุนี้พบว่าในการใช้คำเรียกขานในญาติสายข้าง รุ่นอายุ +1 ที่มีอายุมากกว่า ทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่พบว่าในคำเรียกญาติคำเดียวกันในการเรียก

1.4 รุ่นอายุ 0 เป็นรุ่นอายุของตัวผู้เรียกซึ่งจะพบการใช้คำเรียกญาติที่แตกต่างออกไปในสายข้างที่มีการแยกการใช้คำเรียกขานโดยใช้มิติอายุ ให้ต่างจากตัวเราคือ ญาติสายข้างที่มีอายุมากกว่าจะเรียกว่า ปิ (pi:²) ในขณะที่ ญาติสายข้างที่มีอายุน้อยกว่าจะเรียกว่า น่อง (noŋ²)

1.5 รุ่นอายุ -1 เป็นรุ่นอายุที่อยู่ถัดจากตัวผู้เรียกลงมาหนึ่งรุ่นโดยพบว่ามิติที่เข้ามามีบทบาทที่ทำให้การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุดังกล่าวแตกต่างกันคือมิติด้านสายเลือด กล่าวคือเมื่อเป็นญาติในสายตรงถัดลงมา จากตัวผู้เรียกหนึ่งรุ่นจะเรียกว่า ลูก (lu:k²) ในขณะที่เมื่อเป็นญาติสายข้างจะเรียกว่า หลาน (la:n¹)

1.6 รุ่นอายุ -2 การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้ไม่มีความแตกต่างกันในมิติอื่นใดเลย โดยการใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้ทั้งมิติด้านสายเลือด ทั้งสายตรงและสายข้าง เพศชายและเพศหญิงต่างใช้คำเรียกญาติพื้นฐานคำเดียวกันคือ หลาน (la:n¹)

1.7 รุ่นอายุ -3 การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้ก็เช่นเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันในมิติอื่นใดเลย โดยการใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุนี้ทั้งมิติด้านสายเลือด ทั้งสายตรงและสายข้าง เพศชายและเพศหญิงต่างใช้คำเรียกญาติพื้นฐานคำเดียวกันคือ เหลน (le:n¹), หลิน (lin¹)

ดังนั้นจากลักษณะของคำเรียกญาติพื้นฐานในรุ่นต่างๆ ที่กล่าวไปแล้วเบื้องต้นอาจสรุปลักษณะสำคัญของคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ได้ดังนี้ จะเห็นได้ว่าการใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ในรุ่นอายุ 0 +1 และ +2 ปรากฏมีการใช้คำเรียกญาติที่กำหนดบทบาทชัดเจนในแต่ละมิติโดยมีการใช้คำเรียกญาติที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงไปตามมิติด้านต่างๆ ในขณะที่ คำเรียกญาติในรุ่นอายุ -1 -2 -3 และ +3 มีเฉพาะ

คำในรุ่นอายุ -1 เท่านั้นที่ยังมีการแยกมิตินัยเสียงออกเป็นสายตรงและสายข้าง นอกจากนั้นการใช้คำเรียกญาติจะใช้คำเดียวกันในการเรียกโดยไม่สนใจในมิตินัยใดเลย ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวอาจเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นได้ว่าในภาษาไทยใหญ่ คำเรียกญาติที่ใช้จะให้ความสำคัญกับญาติในลำดับที่สูงขึ้นไปจากตนเองมากกว่าญาติในลำดับที่อยู่ต่ำกว่าตน ส่วนในเรื่องของคำเรียกญาติในรุ่นอายุ +3 สาเหตุที่คำเรียกญาติดังกล่าวไม่มีความหลากหลายอาจเนื่องมาจากความห่างของช่วงอายุเนื่องจาก บุคคลในรุ่นอายุที่ +3 อาจมีไม่มากในสังคมนั่นเอง

นอกจากนี้ยังพบว่าคำเรียกญาติบางคำในภาษาไทยใหญ่ที่มีลักษณะในการออกเสียงเหมือนกับภาษาไทยมาตรฐานแต่กลับมีอรรถลักษณะในทางตรงกันข้ามนั่นก็คือ คำว่า ปู่ (pu:ʔ) ซึ่งในภาษาไทยใหญ่มีอรรถลักษณะเป็นรุ่นอายุ +1 สายตรง เพศชาย ฝ่ายแม่ ในขณะที่ภาษาไทยมาตรฐานมีอรรถลักษณะเป็นรุ่นอายุ +1 สายตรง เพศชาย ฝ่ายพ่อ

ประเด็นที่น่าสนใจที่ปรากฏในคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาไทยใหญ่อีกประเด็นหนึ่งคือ พบว่าคำเรียกญาติสายข้างในรุ่นอายุที่ +1 ที่มีอายุน้อยกว่าพ่อ/แม่ ก็มีการใช้คำเรียกญาติที่ต่างกันเป็น อา(ʔa:ʔ), อาว (ʔa:wʔ) ซึ่งเป็นฝ่ายพ่อ และ น้า (na:ʔ) ซึ่งเป็นฝ่ายแม่ ซึ่งในรุ่นอายุดังกล่าว ยังพบว่าคำเรียกญาติฝ่ายพ่อซึ่งแยกได้เป็นเพศชาย อาว (ʔa:wʔ) และเพศหญิง อา(ʔa:ʔ) ในปัจจุบันคำนี้ในภาษาไทยใหญ่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโดยเกิดการรวมกันขึ้นทำให้คำเรียกญาติสายข้างในรุ่นอายุที่ +1 ที่มีอายุน้อยกว่าฝ่ายพ่อเพศชาย มีการใช้คำเรียกญาติได้ทั้ง 2 คำคือ อาว (ʔa:wʔ) และ อา (ʔa:ʔ) ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับคำว่า น้า (na:ʔ) ซึ่งมีการใช้อยู่เพียงคำเดียวในฝ่ายแม่ นอกจากนี้การใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุ +2 การใช้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อมีการปรากฏการใช้คำเรียกญาติในฝ่ายแม่มาใช้ร่วมด้วย การเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวในคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่อาจชี้ให้เห็นปัจจัยเกี่ยวกับเรื่องการเน้นฝ่ายพ่อฝ่ายแม่ในภาษาไทยใหญ่ที่เริ่มมีลักษณะการเกิดในลักษณะคล้ายกันโดยไม่มีการเน้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั่นเอง

2. คำเรียกญาติไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่

คำเรียกญาติไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ จากการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

- 2.1. คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากการแต่งงาน
 - 2.2. คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรม
- ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดในรูปของตารางได้ดังนี้

2.1. คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากการแต่งงาน

คำเรียกญาติไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ที่เกิดจากการแต่งงาน จากการศึกษาครั้งนี้พบทั้งสิ้น 32 คำ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบของความหมายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงความหมายของคำเรียกญาติไม่พื้นฐานโดยการแต่งงานของชาวไทใหญ่

รุ่น อายุ	เพศของ ผู้พูด	ฝ่าย (พ่อ/ แม่)	สายเลือด				
			+สายตรง		-สายตรง		
			+ชาย	-ชาย	+ชาย	-ชาย	
+3			หม่อน (mɔ:n ²)				
+2		+พ่อ	คิง (khiŋ ³), ปู่ (pu: ²),	อ๋อก(ʔɔk ²), นาย (na:j ³)	คิง (khiŋ ³), ปู่ (pu: ²)	อ๋อก(ʔɔk ²), นาย (na:j ³)	
		-พ่อ	ปู่ (pu: ²),	นาย (na:j ³),	ปู่ (pu: ²),	นาย (na:j ³),	
+1	-ผู้พูด เพศชาย	+พ่อ	ปอโผ (pɔ: ³ pho: ¹)	เมโผ (me ² pho: ¹)	+อายุ	ลุงโซย (luŋ ³ khøj ¹)	ป้าเป้อ-อ (pa: ² pəɯ ⁵)
					-อายุ	อ้าโซย (ʔa: ¹ khøj ¹), อ้าวโซย (ʔa:w ¹)	อ้าเป้อ-อ (ʔa:pəɯ ⁵)
	+ผู้พูด เพศชาย	-พ่อ	ปอเม (pɔ: ³ me: ³)	เมเม(me ² me: ³)	+อายุ	ลุงโซย (luŋ ³ khøj ¹)	ป้าเป้อ-อ (pa: ² pəɯ ⁵)
					-อายุ	น้าโซย (na: ¹ khøj ¹)	น้าเป้อ-อ (na: ¹ pəɯ ⁵)

ตารางที่ 2 แสดงความหมายของคำเรียกญาติไม่พื้นฐานโดยการแต่งงานของชาวไทใหญ่ (ต่อ)

รุ่น อายุ	เพศของ ผู้พูด	ฝ่าย (พ่อ/ แม่)	สายเลือด				
			+สายตรง		- สายตรง		
			+ชาย	-ชาย	+ชาย		-ชาย
0	-ผู้พูด เพศชาย		โผ (pho: ¹)	ตัวเรา	+อายุ	ปิโซย (pi ² khoj ¹)	ปิโล (pi ² lo: ³) , ปิเป้อ-อ (pi ² pəɯ ⁵)
	+ผู้พูด เพศชาย		ตัวเรา	เม (me: ³)	-อายุ	น้องโซย (nɔŋ ² khoj ¹)	น้องเป้อ-อ (nɔŋ ² pəɯ ⁵)
-1			ลูกโซย (lu:k ² khoj ¹)	ลูกเป้อ-อ (lu:k ² pəɯ ⁵)	หลานโซย (la:n ² khoj ¹)		หลานเป้อ-อ (la:n ² pəɯ ⁵)
-2			หลานโซย (la:n ² khoj ¹)	หลานเป้อ-อ (la:n ² pəɯ ⁵)	หลานโซย (la:n ² khoj ¹)		หลานเป้อ-อ (la:n ² pəɯ ⁵)
-3			เหลนโซย	เหลนเป้อ-อ	เหลนโซย (le:n ¹ khoj ¹) ,		เหลนเป้อ-อ (le:n ¹ pəɯ ⁵) ,

			(le:n ¹ khoj ¹), หลินโขย (lin ¹ khoj ¹)	(le:n ¹ pəɯ ⁵), หลินเป้อ-อ (lin ¹ pəɯ ⁵)	หลินโขย (lin ¹ khoj ¹)	หลินเป้อ-อ (lin ¹ pəɯ ⁵)
--	--	--	---	--	--	--

จากตารางการศึกษาคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากการแต่งงานในภาษาไทยใหญ่จะเห็นได้ว่าคำเรียกญาติดังกล่าวเป็นคำเรียกญาติที่มีความหมายแก่นเหมือนกับคำเรียกญาติพื้นฐานดังที่กล่าวไปแล้วเบื้องต้นโดยมิติของแต่ละองค์ประกอบจะมีลักษณะโดยรวมเหมือนกับคำเรียกญาติพื้นฐาน จะเห็นได้จากในรุ่นอายุ +2 และ +3 พบว่าจะใช้คำเรียกญาติเหมือนกับในคำเรียกญาติพื้นฐานทุกประการ ส่วนในรุ่นอายุอื่นๆ ได้แก่ รุ่นอายุ +1 สายข้าง, 0 สายข้าง, -1, -2, และ -3 จะแตกต่างจากคำเรียกญาติพื้นฐานคือจะมีการแยกเพศในการใช้คำเรียกญาติอย่างชัดเจน โดยการนำหน่วยคำมาเติมลงในส่วนท้ายของคำเรียกญาติพื้นฐาน ซึ่งหน่วยคำที่นำเติมท้ายนี้เองจะทำหน้าที่ในการแยกความแตกต่างระหว่างเพศในคำเรียกญาติ และหน่วยคำเติมท้ายที่นำมาใช้คือ __ โขย (__ khoj¹) จะใช้ในเพศชาย และ __ เป้อ-อ (__ pəɯ⁵) จะใช้ในเพศหญิง

มิติแห่งความแตกต่างอีกหนึ่งประการที่เกิดในคำเรียกญาติไม่พื้นฐานจากความสัมพันธ์โดยการแต่งงานคือการใช้คำเรียกญาติตามเพศของผู้พูด เนื่องจากการแต่งงานถือเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้บทบาททางสังคมของชายหญิงที่แต่งงานกันมีบทบาทเพิ่มขึ้นในระบบเครือญาติจึงมีการใช้คำเรียกญาติชายหญิงที่แต่งงานกันในภาษาไทยใหญ่ว่า โผ (pho:¹) สำหรับเพศชาย และ เม (me:³) สำหรับเพศหญิง แล้วจึงนำคำนำคำเรียกญาตินั้นไปเติมท้ายคำเรียกญาติ รุ่นอายุ +1 สายตรง โดยใช้มิติเพศของผู้พูดเป็นปัจจัยในการเลือกจะนำคำใดมาเติมท้าย

2.2. คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรม

ในการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ในครั้งนี้คำเรียกญาติไม่พื้นฐานนอกจากจะเกิดจากปัจจัยในเรื่องของการแต่งงานแล้วในภาษาไทยใหญ่ยังมีลักษณะพิเศษที่ต่างจากคำเรียกญาติในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ นั่นก็คือ ในภาษาไทยใหญ่มีคำเรียกญาติที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรมด้วย ซึ่งคำเรียกญาติในลักษณะนี้เป็นคำเรียกญาติที่เกิดจากประเพณีปอยส่างลอง สุทัศน์ กันทะมา (2542) ได้ศึกษาเรื่องการคงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยใหญ่และได้เขียนในเรื่องของเครือญาติเอาไว้ว่า “ชาวไทยใหญ่มีการนับถือเป็นญาติโดยทางวัฒนธรรมกล่าวคือชาวไทยใหญ่จะมีการบวชส่างลองคือ บวชเณร แต่หากครอบครัวไหนไม่มีบุตรชายก็จะไปขอเป็นเจ้าภาพบวชให้กับลูกชายของคนอื่นเมื่อสึกออกมาก็จะนับถือเรียก พ่อแม่และลูกกัน” ดังนั้นในภาษาไทยใหญ่จึงมีคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีและวัฒนธรรมเกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรม ทั้งสิ้น 3 คำ ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบของความหมายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงความหมายของคำเรียกญาติไม่พื้นฐานโดยประเพณีของชาวไทยใหญ่

รุ่นอายุ	+ชาย		-ชาย
+1	+ประเพณี	ปอข่าม (pɔː ³ kha:m ²)	แม่ข่าม (me ² kha:m ²)
	-ประเพณี	ปอ (pɔː ³)	แม่ (me ²)
0		ตัวเรา	
-1	+ประเพณี	ลูกข่าม (lu:k ² kha:m ²)	
	-ประเพณี	ลูก (lu:k ²)	

จากตารางการศึกษาคำเรียกญาติไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรมจะเห็นได้ว่ามีมิติที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกญาติในลักษณะนี้เพียง 3 มิติ เท่านั้นคือ รุ่นอายุ เพศ และประเพณี จากการสอบถามจากผู้บอกภาษาการใช้คำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีและวัฒนธรรมนี้จะมีคำเรียกญาติอยู่เพียง 2 ลักษณะเท่านั้นคือ คำเรียกญาติในรุ่นอายุ +1 และคำเรียกญาติในรุ่นอายุ -1 ซึ่งก็หมายถึงมีเฉพาะคำเรียกญาติในรุ่น พ่อ/แม่ และรุ่นลูกเท่านั้น ส่วนคำเรียกญาติในรุ่นอายุอื่นๆ ก็จะเรียกเหมือนกับคำเรียกญาติพื้นฐานและไม่พื้นฐานทั่วไป

3. การใช้คำเรียกญาติในการเรียกขาน

จากการศึกษาในครั้งนี้นอกจากที่ผู้ศึกษาจะศึกษาลักษณะของคำเรียกญาติที่ปรากฏในภาษาไทยใหญ่แล้วผู้ศึกษายังได้ศึกษาถึงการนำคำเรียกญาติเหล่านี้ไปใช้ในการสนทนา ซึ่งพบว่ามีการใช้คำเรียกญาติในการเรียกขานทั้งในกลุ่มเครือญาติและบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ และพบว่าคำเรียกญาติพื้นฐานถูกนำไปใช้ในการเรียกขานในบริบททางสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งการใช้คำเรียกขานระหว่างผู้ที่มีอายุน้อยกว่าในการเรียกขานผู้ที่มีอายุมากกว่าก็มักจะเรียกด้วยคำเรียกญาติ นอกจากนี้การใช้คำเรียกขานตามสถานภาพทางสังคมซึ่งไม่ว่าผู้เรียกจะมีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่า ต่ำกว่า หรือเท่ากันกับผู้ที่ถูกเรียก เมื่อผู้ถูกเรียกมีความอาวุโสมากกว่าผู้เรียกจะใช้คำเรียกญาติในการเรียกเพื่อแสดงการให้ความเคารพและแสดงความสุภาพแก่ผู้ที่มีอายุมากกว่า สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่จะแสดงถึงการให้ความเคารพและแสดงความสุภาพต่อผู้ฟังที่มีอายุมากกว่านั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ม.ร.ว.กัลยา ติงศภัทัย และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2531) ที่ว่า ความเคารพและความสนิทสนมเป็นปัจจัยกำหนดการใช้คำเรียกขานในภาษาซึ่งคำเรียกญาติ ถูกนำมาใช้ในการแสดงความเคารพและความสนิทสนม

วัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่

จากการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ ทั้งคำเรียกญาติพื้นฐานและคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากการแต่งงาน พบว่าคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทยมาตรฐาน อาจมีความแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องของการออกเสียงคำ และการใช้คำบางคำ แต่หากมองในภาพรวมลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ และภาษาไทยมาตรฐานจะมีลักษณะคล้ายกัน ในส่วนวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นจากคำเรียกญาติภาษาไทยใหญ่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเน้นระบบอาวุโสหรือความแตกต่างทางอายุ

สำหรับเรื่องระบบอาวุโสหรือการเน้นความแตกต่างทางอายุ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความหมายของคำเรียกญาติพื้นฐานและไม่พื้นฐานในภาษาไทยใหญ่ พบว่าคำเรียกญาติให้ภาพที่เด่นชัดว่าในวัฒนธรรมไทใหญ่มีการให้ความสำคัญกับเรื่องของระบบอาวุโส โดยเห็นได้จากการมีมิติแห่งความแตกต่างในเรื่องของรุ่นอายุซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างกันในแต่ละรุ่นอายุ และยังพบว่ามี การให้ความสำคัญโดยกำหนดคำเรียกญาติไว้อย่างละเอียดตามเพศในรุ่นอายุ +1 และ +2 ในขณะที่รุ่นอายุตั้งแต่ 0 ลงไปจนถึง -3 นั้นจะมีลักษณะของคำเรียกญาติที่ไม่ละเอียดมากนัก

ในมิติอายุยังพบว่ามี การแยกคำเรียกญาติให้แตกต่างกันตามลำดับอายุ โดยในรุ่นอายุ +1 และ 0 จะมีการแบ่งระดับความอาวุโสเพื่อบอกสถานภาพความสัมพันธ์ของสายตรงกับสายข้างเช่น รุ่นอายุที่ +1 สายตรง เพศชาย ฝ่ายพ่อเรียกว่า ปอ (po:³) ในขณะที่รุ่นอายุที่ +1 สายข้าง เพศชาย ฝ่ายพ่อ อายุมากกว่าพ่อเรียก ลุง (luŋ³) อายุ น้อยกว่าพ่อเรียก อ้าว (ʔa:w¹) หรือ อา(ʔa:¹) เป็นต้น

นอกจากนี้ในคำเรียกญาติภาษาไทยใหญ่ยังพบการนำคำเรียกญาติไปใช้เป็นคำเรียกขานซึ่งลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในภาษาไทยใหญ่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส

2. การไม่เน้นฝ่ายพ่อหรือฝ่ายแม่

จากการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ในครั้งนี้ ลักษณะของคำเรียกญาติที่ปรากฏในเรื่องขององค์ประกอบของความหมายในภาษาไทยใหญ่พบว่าคำเรียกญาติในฝ่ายพ่อและคำเรียกญาติในฝ่ายแม่มีการใช้ ในลักษณะที่สมมูลกัน กล่าวคือเมื่อมีการใช้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อในรุ่นอายุใดอายุหนึ่ง ก็จะปรากฏคำเรียกญาติในฝ่ายแม่อย่างสมมูลกัน ถึงแม้ว่าจะพบการใช้คำเรียกญาติฝ่ายพ่อซึ่งแยก รุ่นอายุ +1 ที่มีอายุอ่อนกว่าพ่อ เพศชายว่า อ้าว (ʔa:w¹) และเรียกเพศหญิงว่า อา(ʔa:¹) แต่ในปัจจุบันการใช้คำเรียกดังกล่าวเริ่มผสมกลมกลืนกัน โดยพบการใช้คำว่า อา (ʔa:¹) ในการเรียกเพศชายด้วยเช่นกัน ซึ่งการเรียกในลักษณะนี้ก็ยิ่งถือว่ามีความสมมูลกับคำเรียกญาติในฝ่ายแม่ รุ่นอายุ +1 ที่มีอายุอ่อนกว่าแม่ ว่า น้า (na:¹) นอกจากนี้การปรากฏการใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุ +2 มีการใช้คำเรียกญาติในฝ่ายแม่มาแทนที่การใช้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อ กล่าวคือมีการใช้คำว่า ปู (pu:²) มาแทนที่คำว่า คิง (khiŋ³) และใช้คำว่า นาย (na:j³) มาแทนที่คำว่า อ็อก (ʔok²) ซึ่งทำให้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อสามารถใช้ได้ทั้งคำเรียกญาติแบบเดิมและสามารถใช้ได้ทั้งคำเรียกญาติของฝ่ายแม่ทำให้สรุปได้ว่าคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่นั้นไม่เน้นที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3. การให้ความสำคัญกับประเพณีการบวชและความเชื่อทางพุทธศาสนา

จากข้อมูลคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน ปรากฏพบคำเรียกญาติที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรมคือ ปอข่าม (po:³kha:m²) แม่ข่าม (me²kha:m²) และ ลูกข่าม (lu:k²kha:m²) ซึ่งเกิดจากการรับเป็นเจ้าภาพในงานบวชในประเพณีปอยส่างลองให้กับเด็กผู้ชายคนใดคนหนึ่งในกรณีที่ตนเองไม่มีลูกหรือไม่มีลูกชาย และเมื่อสึกออกมา ผู้บวชก็จะนับถือผู้ที่บวชให้เป็นพ่อเป็นแม่ ทำให้เกิดคำเรียกญาติในลักษณะคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรมขึ้นมา สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทใหญ่ที่ศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับประเพณีการบวชจนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บวชและผู้ที่ถูกบวชให้ในลักษณะดังกล่าวขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ทั้งคำเรียกญาติพื้นฐานและคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน พบว่า ลักษณะคำเรียกญาติของชาวไทใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่สำคัญและน่าสนใจของชาวไทใหญ่ โดยประเด็นที่เห็นอย่างเด่นชัดคือการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส โดยพบการใช้คำเรียกญาติในรุ่นอายุ +1 และ +2 มีการให้ความสำคัญโดยกำหนดคำเรียกญาติไว้อย่างละเอียดตามเพศ ในรุ่นอายุ +1 และ 0 จะมีการแบ่งระดับความอาวุโสเพื่อบอกสถานภาพความสัมพันธ์ของสายตรงกับสายข้าง และการนำคำเรียกญาติไปใช้เป็นคำเรียกขาน ลักษณะดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่าในวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสเป็นอย่างมาก การศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เฟื่องฟ้า ลัษมณี (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่องการปรับปรนวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ และได้กล่าวเกี่ยวกับการแสดงความเคารพต่อผู้สูงอายุของชาวไทใหญ่ไว้ว่า ชาวไทใหญ่จะสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนอย่างอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้สูงอายุ ถ้าหากมีผู้สูงอายุผู้เฒ่าผู้แก่ผู้นั่งอยู่บริเวณนั้นจะเดินผ่านไปเฉยๆไม่ได้ต้องอ่อนน้อมถ่อมตนเดินก้มตัวหรือคลานผ่านไปตามความเหมาะสม นอกจากนี้ชาวไทใหญ่จะมีการถ่อมหลัก (ฟังธรรม) เป็นกิจกรรมพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อผู้เฒ่าผู้แก่ได้มีการสังสรรค์พูดคุยกัน ซึ่งก่อนที่จะมีการถ่อมหลักจะมีการเลี้ยงน้ำร้อนน้ำชาหรืออาหารว่างอื่นๆให้กับผู้สูงอายุ พิธีกรรมนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ สุทัศน์ กันทะมา (2542) ยังได้กล่าวว่า ชุมชนไทใหญ่ดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการตามประเพณีตามความเชื่อมาแต่เดิม มีการสืบทอดการทำมาหากินจากรุ่นต่อรุ่นโดยมีครอบครัวอันประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา และยาย ทำหน้าที่สั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติปฏิบัติตาม การทำตามประเพณีผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านจะเป็นผู้ตรวจสอบ กำกับดูแล ชี้เตือนและแนะนำให้กับคนรุ่นใหม่ ผู้อาวุโสจะเป็นผู้รู้ ผู้ปฏิบัติมากด้วยประสบการณ์ บทบาทของผู้อาวุโสคือการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน แนะนำให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามแบบอย่างเพื่อเกิดการเรียนรู้แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติต่อไป สัญญา สะสอง (2564) กล่าวว่าครอบครัวของชาวไทใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่ อยู่ร่วมกันในลักษณะเครือญาติมีความเคารพเคารวะและเชื่อฟังผู้อาวุโส มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน มีความรักความหวังดีต่อกัน มีความสามัคคีภายในครอบครัว จะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยเบื้องต้น บทบาทของผู้อาวุโสสำหรับชาวไทใหญ่มีบทบาทที่สำคัญในการนำพาให้ลูกหลานให้รู้จักรักษาขนบของชาวไทใหญ่ ซึ่งในเรื่องการปฏิบัติของชาวไทใหญ่ในทุกด้านผู้อาวุโสจะมีบทบาทในด้านต่างๆสูง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสเป็นอย่างยิ่งและแสดงออกมาให้เห็นจากการใช้คำเรียกญาติในภาษา

เมื่อมองในมิติของการใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ที่มีความคล้ายคลึงกับคำเรียกญาติในภาษาไทย Prasitratthasin (2001) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำเรียกญาติในภาษาไทยว่าคำเรียกญาติในภาษาไทยแสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสโดยได้แสดงให้เห็นว่ามีการใช้คำเรียกญาติเป็นสรรพนามและการเรียกขานในหมู่ญาติ และคำเรียกญาติที่ปรากฏบ่อยคือคำเรียกญาติในรุ่นอายุสูงกว่าหรือมีอายุมากกว่า นอกจากนี้ วิวัชรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) ซึ่งศึกษาคำเรียกญาติในภาษาคำเมืองก็พบปรากฏการณ์ในทำนองเดียวกันกับ Prasitratthasin (2001) และได้ให้ข้อสรุปวัฒนธรรมล้านนาว่าวัฒนธรรม

อย่างหนึ่งที่แสดงออกจากคำเรียกญาติคือระบบอาวุโส ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการปรากฏใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่เช่นกัน ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าคำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่แสดงให้เห็นว่าชาวไทใหญ่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสอย่างเด่นชัด

นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้คำเรียกญาติในภาษาไทยใหญ่ การใช้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อและในฝ่ายแม่ มีการใช้ในลักษณะที่สมดุลกัน กล่าวคือเมื่อมีการใช้คำเรียกญาติในฝ่ายพ่อในรุ่นอายุใดอายุหนึ่ง ก็จะปรากฏคำเรียกญาติในฝ่ายแม่อย่างสมดุลกัน ซึ่งปรากฏการณ์ในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) ที่พบการใช้คำเรียกญาติในลักษณะดังกล่าวในคำเรียกญาติภาษาคำเมืองเช่นกัน โดยผลการวิเคราะห์ความหมายแก่นของคำเรียกญาติในภาษาคำเมืองแสดงให้เห็นว่าคำเรียกญาติของฝ่ายพ่อและแม่มีการสลับกันจนไม่เน้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ และได้สรุปว่าวัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำเรียกญาติในลักษณะนี้ชี้ให้เห็นว่าในสังคมล้านนาให้ความสำคัญกับญาติโดยไม่เน้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้พบในคำ เรียกญาติในภาษาไทยใหญ่เช่นกัน

การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่าคำเรียกญาติภาษาไทยใหญ่มีคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีวัฒนธรรม โดยเกิดจากการรับเป็นเจ้าภาพในงานบวชในประเพณีปอยส่างลองให้กับเด็กผู้ชายคนใดคนหนึ่งในการที่ตนเองไม่มีลูกชาย และเมื่อสีกออกมาผู้บวชก็จะนับถือผู้ที่บวชให้เป็นพ่อเป็นแม่ สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทใหญ่ที่ศรัทธาเลื่อมใสในพุทธศาสนา เพื่อฟ้า ลัษณณี (2545) กล่าวว่าชาวไทใหญ่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ให้เข้าวัดทำบุญตั้งแต่วัยเด็ก ๆ ประเพณีระหว่างวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่กับทางด้านพระพุทธศาสนาได้รับการปลูกฝังอย่างลึกซึ้งในทุก ๆ ด้าน เช่นการนำเอาเรื่องราวพุทธประวัติมาเกี่ยวพันกับการสร้างบ้านแปงเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมประเพณีฯ ซึ่งมีความผูกพันกับพุทธศาสนาทั้งสิ้น สัญญา สะสอง (2564) กล่าวว่าชาวไทใหญ่ส่วนใหญ่มีความเชื่อตามคำสอนพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด วันพระชาวไทใหญ่จะหยุดงานเพื่อไปวัด มีการประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมานาน ความเคร่งครัดของการนับถือศาสนาทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ นอกจากนี้ สมโชติ อ่องสกุล (2546) กล่าวว่าในประเพณีปอยส่างลอง ชาวไทใหญ่มีความเชื่อว่าถ้าได้บรรพชาเป็นสามเณรจะได้แทนคุณน้านมมารดาหนึ่งข้างหรือถ้าอุปสมบทเป็นภิกษุสงฆ์(พระ) จะได้แทนคุณน้านมมารดาทั้งสองข้าง จากความเชื่อพื้นฐานนี้บวักกับความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสน่าจะเป็นสาเหตุให้เกิดคำเรียกญาติไม่พื้นฐานที่เกิดจากประเพณีหรือวัฒนธรรมขึ้นในคำเรียกญาติภาษาไทยใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาคำเรียกญาติภาษาไทยใหญ่ในชุมชนวัดป่าเป้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าการใช้ภาษาของชาว ไทใหญ่อาจได้รับอิทธิพลการใช้ภาษาจากภาษามลายูมาปะปนอยู่ด้วย ดังนั้นการศึกษาเรื่องการปนกันของภาษาอื่นๆ ในภาษาไทยใหญ่น่าจะมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในสังคม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของชาวไทใหญ่เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ดิงศภัทิย์, ม.ร.ว. และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2531). *การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัลวิไล จรุงญโรจน์,มล. (2543). *วัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นโดยระบบคำเรียกญาติภาษาฮินดี*. อินเดียนศึกษา. 5(2343), 231-251.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : รามการพิมพ์.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2509). *ลักษณะภาษาไทยใหญ่เทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ*. พระนคร : สารวิทยา.
- ปณิธิ อมาตยกุล. (2547). “การย้ายถิ่นของชาวไทยใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- พรณิดา ชันธพัทธ์. (2548). “การศึกษาคำประสมในภาษาไทยใหญ่.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- เพ็ญฟ้า ลัษณณี. (2545). *การปรับปรนวิถีชีวิตของชาวไทยใหญ่: กรณีศึกษาหมู่บ้านนาหวาย ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เยาวลักษณ์ เฉลิมเกียรติ. (2542). “คำเรียกญาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ*.
- วรรณ จันทนาคม. (2526). “ลักษณะของภาษาไทยใหญ่(ไตอ้อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- วรรณวนิช อรุณฤกษ์. (2564). คำเรียกชื่อของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอ ฝาง จังหวัดเชียงใหม่. *ภาษาและภาษาศาสตร์*. 39(2), 92-113.
- วรารณ ติระ. (2545). *คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภัสนรินทร์ ประพันธ์ศิริ. (2535). *คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. (2537). “คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปีนัง.” *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สมโชติ อ่องสกุล. (2546). *ประวัติศาสตร์ชุมชนในเชียงใหม่ : การสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสถาบันภาษาศิลปและวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2552). *พจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-ไทย*. เชียงใหม่ : แสงพิมพ์.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2539). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- สัญญา สะสอง. (2564). *อัตลักษณ์ชนชาติไทใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- สุดา หัสสภาน. (2545). “คำเรียกขานในภาษาจีนแต่จื๋อที่ใช้โดยคนไทยเชื้อสายจีนในเยาวราช.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ กันทะมา. (2542). *การคงอยู่ของวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวไทยใหญ่*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการศึกษาครอบครัว, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนัฐษา กัณหา, จิราภรณ์ น้อยฉิม และชนิษฐา ใจมโน. (2562). ศึกษาคำเรียกชื่อผักพื้นบ้านในภาษาไทย
บ้านเมืองปอน ตำบลเมืองปอน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *มังรายสาร*, 7(1), 91-106.
- สุพรรณิ เรื่องสงค์ และ อรพัช บวรรักษา. (2563). คำศัพท์เกี่ยวกับการปรุงอาหารในภาษาไทย:
การศึกษาตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 20(2),
142-171.
- ศศิธร นวเลิศปรีชา. (2562). คำเรียกญาติพื้นฐานของผู้พูดภาษาส่วย (กวย-กวย) ที่มีอายุต่างกัน.
ดำรงวิชาการ. 9(2), 68-83.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2533). ลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียกญาติ.
ภาษาและวรรณคดี. 7(1), 56-68.
- อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์. (2563). การเปรียบเทียบคำเรียกญาติพื้นฐานของภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน.
วจนะ. 8(2) , 44-62.
- อรรถสิทธิ์ บุญสวัสดิ์ และสมทรง บุรุษพัฒน์. (2561). การแปรของคำเรียกญาติพื้นฐานภาษาไทดำใน
ประเทศไทย ลาว และเวียดนาม. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*. 35(1), 21-42.
- Palakornkul, A. (1972). *A Sociolinguistics study of pronominal strategy in spoken Bangkok Thai*. Dissertation Degree of Doctor of philosophy, University of Texas at Austin.
- Prasitratthasin, A. (1990). *A Comparative Study of the Thai and Zuang Kinship System*.
Volume 1 Proceeding of 4th *International Conference on Thai Studies* 1, .
- Prasitratthasin , Amara. (2001) “A Componential Analysis of kinship Terms in Thai.” In
Essays in Tai Linguistics, Edit by M.R. Kalaya Tingsabadh and Arthur Abramson. Bangkok:
Chulalongkorn University press.